

H F S A

HUKUK FELSEFESİ VE SOSYOLOJİSİ ARKİVİ

John Rawls'ın Ardından
Gülriiz Uygur

John Rawls'ın "Bölüşürücü Adalet"ine Takdim
Vural Fuat Savaş

Bölüşürücü Adalet
John Rawls

Evrenselcilik, İnsan Hakları ve Liberalizm Üstüne
Doğan Özlem

Liberalizmin Meşruyet Zeminini
Neşet Toku

Feminist Perspektiften İnsan Hakları
Fatma İrem Çağlar

Özel - Toplumsal - Kamusal Alan
Betül Çotuksöken

Hukuk ve Siyaset Geriliminde
Hukuk Kültürünün
Yapısı Üzerine Yedi Üçüzlü
Bir Açıklama Şeması
Hayrettin Ökçesiz

Hukuk Devletinde Yargıç Meşruyetinin
Görünüm Biçimleri
Mustafa Kutlu

Hukuk Devleti Hukukçularını Yetiştiriyor
Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Hukuk Bilimi,
Öğretimi ve Hukukçu Eğitimi Sorunları
ve Çözüm Önerileri
Harun Çetintemel

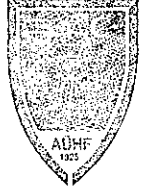
Yolsuzlukla Mücadelenin Yasal ve Hukuksal Çerçevesi
İl Han Özay

Yolsuzluklar
Sami Selçuk

Hazırlayan: Hayrettin Ökçesiz

7

H F S A

HUKUK FELSEFESİ VE SOSYOLOJİSİ ARKİVİ

7. KİTAP

Hazırlayan
Hayrettin Ökçesiz

340.1 HFS 2003

A.Ü.H.F. KÜTÜPHANESİ

123.337. 340.1

İstanbul Barosu Yayını

İstanbul - 2003

a-
ni
ık
e-
y1
r-
ia
ş-
e-
r-
J-
z-
r-
r-
i-
l-
r-
r-
el
n
ia
a,
<

SUNUŞ

“Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi” bu kez üç kitabını birden çıkarak sekizincisine ulaşmış bulunuyor. İstanbul Barosu’nun yeni yönetimi önceki yönetim döneminde başlanmış olan bu işbirliğini anlamlı bularak HFSA’nın yayımını sürdürmeyi yerinde görmüştür. İstanbul Barosu Yönetim Kurulu ve Yayın Kurulu Başkan ve Üyelerine bu iradelerinden dolayı minnet ve şükranlarımızı burada ifade etmek isterim. Bu süreklilik başlangıcından, yönetimden yönetime değişmeyen özerk kurumlar oluşturma ümidine kapılmanın belki erken olmadığını düşünüyorum. Bu kurumlaşmayı en çok hak edenlerin dergilerin ve yayın dizilerinin olduğunu söylemeliyim: Herşeye rağmen çıkan dergiler, kitaplar...

Bu üç kitapta İstanbul Barosu ile birlikte 6-7 Eylül 2002 tarihlerinde gerçekleştirdiğimiz “Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar” adlı sempozyumun bildirileri ile “Yolsuzlukla Savaşım Stratejileri / Uluslararası Sempozyum” başlığını taşıyan ve Amerikan, İngiliz, İtalyan ve Alman Kültür Merkezleri ile birlikte 29. 9. -3.10. 1997 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirdiğimiz etkinliğin beşinci kitapta yayımlamaya başladığımız Türkçe bildirilerinin devamını sunuyoruz. Bunların yanında başka yazılar da yer almaktadır. HFSA elbette arşiv görevi de görmekte ve daha önce yayımlanmış yazıları sayfalarında saklamak istemektedir. Bu nedenle HFSA’nın anlam alanı içerisinde kalan bu yazılarınıza talibiz.

2003’ü bu kitaplar ile kapatmış olalım.

Umarım, 2004 HFSA’ya yalnızca yeni kitaplar değil, başkaca bilimsel etkinlikler de getirir. Bu bakımdan HFSA Çevre’sinin katkıları bu dileğin gerçekleşmesine yardımcı olacaktır.

Bu üç kitabın düzeltme çalışmalarında bana yardımcı olan araştırma görevlisi arkadaşlarım Sayın Fulya Tatbul’a ve Sayın Çağlayan Kara’ya, İstanbul Barosu çalışanı Sayın Sadık Albayrak’a, dizgi ve tasarımı gerçekleştiren Sayın Tuğba Altın’er’e teşekkür ederim.

Yeni kitaplarda ve etkinliklerde buluşmak ümidiyle...

Hayrettin Ökçesiz

HFSA - Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi

Hayrettin Ökçesiz

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kampus, Antalya

Telefon: 0242.227 69 75 - 76 Faks: 0242.227 69 77

e-posta: hayret@akdeniz.edu.tr

Kapak karikatürü: Honoré Daumier

Kapak, iç tasarım ve baskı: Ufuk Matbaası (0212) 544 92 30 - 31

İstanbul, Ağustos 2003 ISBN 975-6689-26-9

➤ John Rawls'ın Ardından - <i>Gülriiz Uygur</i>	5
➤ John Rawls'ın "Bölüştürücü Adalet"ine Takdim - <i>Vural Fuat Savaş</i>	11
➤ Bölüştürücü Adalet - <i>John Rawls</i>	19
➤ Evrenselcilik, İnsan Hakları ve Liberalizm Üstüne - <i>Doğan Özlem</i>	54
➤ Liberalizmin Meşruiyet Zemini - <i>Neşet Toku</i>	62
➤ Feminist Perspektiften İnsan Hakları - <i>Fatma İrem Çağlar</i>	73
➤ Özel - Toplumsal - Kamusal Alan - <i>Betül Çotuksöken</i>	99
➤ Hukuk ve Siyaset Geriliminde Hukuk Kültürünün Yapısı Üzerine Yedi Üçüzlü Bir Açıklama Şeması - <i>Hayrettin Ökçesiz</i>	107
➤ Hukuk Devletinde Yargıç Meşruiyetinin Görünüm Biçimleri - <i>Mustafa Kutlu</i>	119
➤ Hukuk Devleti Hukukçularını Yetiştiriyor - Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Hukuk Bilimi, Öğretimi ve Hukukçu Eğitimi Sorunları ve Çözüm Önerileri - <i>Harun Çetintemel</i>	159
➤ Yolsuzlukla Mücadelenin Yasal ve Hukuksal Çerçevesi - <i>İl Han Özay</i>	166
➤ Yolsuzluklar - <i>Sami Selçuk</i>	170

John Rawls'un Ardından

Gülriiz Uygur^(*)

24 Kasım 2002 tarihinde ve 81 yaşında ölen John Rawls, Thomas Nagel'in de belirttiği gibi, hiç kuşkusuz, 20. yüzyılın en önemli siyaset felsefecisidir (Bkz.Nagel 2000). Rawls'un öneminin 21. yüzyılda da etkinliğini sürdüreceği, özellikle günümüzde yaşanan problemler açısından, açık bir şekilde görülmektedir. Zira adil bir toplum, adil bir dünya özlemi, özellikle adalet duygumuzun topluca yok edilmeye çalışıldığı ve edildiği bu günlerde, çok daha fazla kendini hissettirmektedir. Rawls, II.Dünya Savaşı boyunca ve bu savaşın ardından, adil bir toplumun gerçekten olanaklı olup olmadığını incelemekle ilgilenmiştir. Rawls'un çalışmasının başlıca amacı, adaletin bize gerektirdiği şeyi bulmak ve insan kapasitesinin bu şeyi gerçekleştirebileceğini göstermektir (Freeman, 2002).

Rawls, adalete, diğer normatif kavramlara nazaran öncelikli bir yer vererek, Platon ve Aristoteles ile başlayan ve Kant'la devam eden felsefi geleneği sürdürmektedir. Rawls'un adalet anlayışının önemini birkaç şekilde belirtmek mümkündür:

İlk olarak Rawls'un adalet anlayışı, adalet düşüncesinin yeniden değeri-

dirilmesine yol açmıştır. Nitekim, Rawls'tan sonra yapılan, gerek Rawls'un görüşleriyle ilgili gerekse doğrudan adalet düşüncesiyle ilgili çalışmalar, adalet konusunun yeniden gündemi oluşturduğunu göstermektedir. Gerçi Rawls'tan önce de, faydacı görüşün adalet üzerinde durduğu görülmektedir. Ancak faydacılık, adalete, klasik felsefe geleneğinde olduğu gibi öncelikli yer vermemekte ve kolektif refahın bir sonucu olarak adaleti değerlendirmektedir. İkinci olarak adalet konusunun yeniden güncelleşmesi, etik hakkındaki tartışmalarda da etkili olmuştur. Böylece, felsefi etiğin, hukuk ve devletten ayrılması yönündeki eğilimin üstesinden gelinmeye çalışılmaktadır (Özkök: 12). Üçüncü olarak Rawls'un adalet anlayışı, adalet düşüncesine yeniden dönmeyi sağlaması yanında, sosyal sözleşme geleneğine de yeniden dönmeyi sağlamaktadır. Gerçekte sosyal sözleşme teorisi, Kant'tan sonra bitmiş bir teori olarak değerlendirilmektedir. Rawls adalet anlayışını bu geleneğe dayandırarak, sosyal sözleşmeciliğin yeniden canlanmasına yol açmıştır. Rawls'u sosyal sözleşmeci kılan başlıca özellik ise, varsayımsal bir orijinal durum dü-

(*) A.Ü. Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi